

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ Ε. ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ
«ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ»

Όσα χρειάζονταν να ειπωθούν για τη θεματική μας ενότητα «Επτανησιακή πολιτισμική ιστορία, α' πολιτισμικές εκφράσεις της επτανησιακότητας (17ος-19ος αι.), β' η επτανησιακή λογοτεχνία και το εθνικό κέντρο (19ος-20ός αι.): κοινές μήτρες, ασύμπτωτα και σύνδεσμοι», τα είπε ο Δημήτρης Αρβανιτάκης. Απελευθερωμένος λοιπόν από αυτή την υποχρέωση, θα ήθελα να γυρίσω στην αρχή του 2009, όταν, με αφετηρία την εισήγηση του Σπύρου Ι. Ασδραχά, αρχίσαμε να σκεφτόμαστε και να συζητάμε πώς θα δομήσουμε τη θεματική ενότητα που μας εμπιστεύθηκαν. Παραθέτω από το κείμενο του Σ. Ι. Ασδραχά: «Τα πνευματικά φαινόμενα. Θα πρότεινα να μερικευθούν και αυτά για λόγους και μόνο χρονικής οικονομίας του Συνεδρίου· καταληκτήριο χρονικό όριο θα πρότεινα τον ιθ' αιώνα, πριν από την Ένωση και θα άφηνα εκτός εξειδικευμένης αναφοράς τους δύο κορυφαίους, δηλαδή τον Σολωμό και τον Κάλβο [...]. Κύριοι θεματικοί άξονες: α) κρητικός και επτανησιακός ετεροχρονισμός· β) το ιταλόγλωσσο πνευματικό συνεχές και η καθυστέρηση της ελληνόφωνης λόγιας ποιητικής· η παραδοσιακή ώσμωση της επτανησιακής με την ελληνόφωνη παιδεία· γ) ο ιθ' αιώνας, εικονογράφηση, δηλαδή απόδειξη, μιας πολιτισμικής ώσμωσης, διακρινόμενης μάλιστα σε αυτονομημένα γνωστικά και μορφοπλαστικά πεδία, σε συνάρτηση με τη διαιώνιση της πολιτισμικοεθνικής επτανησιακής (και πριν απ' αυτήν τουλάχιστον κρητικής) «ιδιοπροσωπίας» με τη ρήξη που επέφερε η εθνοκεντρική πολιτική θεωρία· με τους συγκρητισμούς παράδοσης και νεωτερισμού (Λούντζης) και «κομπορμιστικής» ανατροπής (Λομβάρδος), με υποτύπωση της μετάβασης από τη βίωση της τοπικής ιστορίας στο γενικό κοινωνικό πρόβλημα (Κ. Θεοτόκης)· χωρίς όμως αναλυτικές αναφορές, αλλά ως ερευνητικές κατευθύνσεις».

Αρχίσαμε με την αποικιοποίηση του πυκνού κειμένου και προσπαθήσαμε να χαράξουμε τον άξονα ή τους άξονες που θα διατρέχουν την ενότητα και να επιλέξουμε την καθοδηγητική έννοια ή τις έννοιες, που θα λειτουργούσαν ως συνδετικό στοιχείο των ζητούμενων. Καταλήξαμε ότι άξονας της θεματικής μας ενότητας θα ήταν οι πολιτισμικές εκφράσεις της επτανησιακής ιδεολογίας και αργότερα του επτανησιακού πολιτικού προβλήματος από το 17ο αι. ως την Ένωση, με κεντρική καθοδηγητική έννοια τη γλώσσα σε όλες τις λειτουργίες της. Με δισταγμούς τολ-

μήσαμε να χρησιμοποιήσουμε την έννοια «επτανησιακότητα»), θεωρώντας την ζητούμενο, ερώτημα ή και κατασκευή, όπως την ιδιοπροσωπία και την ιδιομορφία. Στο παρακάτω σκαλί και πάλι ερωτήματα: η «κληρονομιά» της Κρήτης, η Ζωγραφική, ο δημόσιος χώρος, η Μουσική, η εκπαίδευση, η Ιστοριογραφία, η Λογισύνη, η ιταλοφωνία, η ελληνοφωνία. Κατόπιν, αρχίσαμε να σκεφτόμαστε τα ονόματα: Έλληνες και Ιταλοί. Ατέλειωτες συνεννοήσεις. Ο κατάλογος που δεν λείει να σταθεροποιηθεί. Έστερα οι απώλειες, ως και μία βδομάδα πριν από το Συνέδριο. Χάσαμε τους Ιταλούς και το Συνέδριο τη διεθνικότητά του. Μετρημένες οι λέξεις για τον ορισμό της ενότητας στην εγκύκλιο: «Εξέταση των μηχανισμών μέσα από τους οποίους οι ποικίλες και πολυεπίπεδες οσμώσεις διαμόρφωσαν την ιδιοπροσωπία του Ιόνιου Κόσμου κατά τη διάρκεια των δυτικών κυριαρχιών».

Τη δεύτερη ημιενότητα τη φυλάξαμε για την επτανησιακή λογοτεχνία, με την επιδίωξη να δούμε και στο δικό της πεδίο τις προσαρμογές της επτανησιακής ιδεολογίας κάτω από τις ισχυρές οσμώσεις της εθνικής ιδεολογίας. Είχαμε δυνατότητα επτά ανακοινώσεων και πολλοί, δυστυχώς, έμειναν έξω από τον κατάλογό μας, που δεν γνώρισε ακυρώσεις. Ο ορισμός μας ήταν λιγότερο ερμητικός: «Η επτανησιακή λογοτεχνία και το εθνικό κέντρο, 19ος-20ός αι.: κοινές μήτρες, ασύμπτωτα και σύνδεσμοι. Αναζήτηση των νέων στοχεύσεων και πραγματώσεων των λογοτεχνικών δημιουργιών στο πλαίσιο των διαφοροποιήσεων και προσαρμογών της επτανησιακής ιδεολογίας, σε σχέση με τη διαμορφούμενη εθνική ιδεολογία και την πνευματική παραγωγή του εθνικού κέντρου».

Τα αποτελέσματα τα ακούσαμε στο Συνέδριο, συντροφευμένα με τη γοητεία της συζήτησης, κάποτε και του έντονου διαλόγου. Θα τα ξαναδιαβάσουμε στα Πρακτικά. Ίσως και οι επόμενοι. Μακάρι και κριτές...